

B/ Odluke stranih sudova i arbitraža

VRHOVNI SUD VIKTORIJE (Australija),
Prvostepena presuda od 20. IV. 1959.

McKay Massey Harris Proprietary, LTD c/a
Imperial Chemical Industries of Australia
& New Zealand, LTD; United Stevedoring Pro-
prietary, LTD; Electric Reduction Company of
Canada, LTD; i Electric Reduction Sales
Company, LTD.

Odgovornost stivadora - Pravo oštećenika da traži naknadu štete
od onoga tko je za štetu odgovoran, i neovisno je o naknadi koju
je oštećenik dobio od osiguratelja

Brodom "Mahia" bio je prevezen sodium klorat iz Montre-
ala u Melbourne. Za vrijeme iskrcavanja u Melbourne-u je došlo
do vatre i do eksplozije toga tereta a to je prouzrokovalo štetu
i ostalom brodskom teretu. Tako su bili uništeni i neki stroje-
vi s unutrašnjim izgaranjem, koji su se, kao teret, nalazili na
brodu "Mahia". Primalac tih strojeva Mac Kay Massey Harris
Proprietary LTD obratio se Vrhovnom sudu Viktorije sa zahtjevom
za naknadu štete, tužeći kao prvoga tuženika kupca sodium
klorata Imperial Chemical Industries of Australia and New
Zealand LTD.; kao drugog Kompaniju, koja je bila angažirana za
iskrcavanje sodium klorata - United Stevedoring Proprietary
LTD.; kao trećeg proizvođača i prodavaoca sodium klorata -
Reduction Company of Canada, i kao četvrtog prodavaočeva agenta
Electric Reduction Sales Company, LTD. Tužitelj je svoj zahtjev
za naknadu štete zasnovao na tvrdnji, da je šteta, koju je pre-
trpio, bila rezultat vatre i eksplozije, prouzrokovane nemar-
nošću tuženih ili nemarnošću jednog ili više njih.

Tužitelj je tvrdio, da se kupčeva nemarnost sastoji u
tome, što je roba prodana FOB Buckingham, prešla u njegovo
vlasništvo, te je on odgovoran zbog propuštanja kontrole stanja
tereta prije iskrcavanja i zbog propuštanja da upozori na opasnu
prirodu robe. Kupac je stavio prigovor, da ugovor FOB ne odre-
đuje momenat prijelaza Vlasništva, nego jedino pitanje troškova,
koji su uračunani u cijenu, te da on nije ni imao pravo doći na
brod, pregledati teret i upozoriti stivadora na opasnu priro-
du robe.

Sud je stao na stranu kupca zauzevši stanovište, da je bilo jedino pravo i dužnost kupca primiti robu sa broda ispod škraka, i kao takvom ne može mu se pripisati nikakva nemarnost.

Tužiteljjev zahtjev protiv prodavaoca i njegova agenta zasnivao se na tome, da su oni proizveli i stavili u prodaju opasan teret bez dovoljnih mjera sigurnosti. Sud je, uslijed nepristupa uredno pozvanih tuženika, na prijedlog tužitelja udovoljio tužbenom zahtjevu. Pri tome se sudac izričito pozvao na to, da presudu zbog izostanka izriče na temelju propisa države Viktoria, bez obzira na to, da li će takva presuda biti izvršna u zemlji tuženih.

Tužitelj je bazirao svoj zahtjev za naknadu štete od strane stivadora na njegovoj nemarnosti, navodeći, da se ta nemarnost sastoji u tome, što je propustio upozoriti radnike na opasnu prirodu sodium klorata, te što je propustio pregledati robu prije iskrcavanja i odrediti način iskrcavanja.

Stivador je stavio prigovor, da je on zaštićen klauzulama teretnice. Sud to stanovište nije prihvatio, jer smatra, da se stivador ne može pozvati na klauzule teretnice, jer on nije agent broдача, nego je sklopio ugovor o iskrcaju kao samostalan poduzetnik. Klauzule, na koje se poziva stivador, unesene su u teretnicu na temelju odredaba kanadskog zakona o prijevozu robe morem, a istovjetne su s klauzulama predviđenim u Konvenciji o teretnici.

Medjutim s obzirom na postojeće propise, koji se odnose na prijevoz opasne robe, i s obzirom na poznavanje prirode i karakteristike sodium klorata stivador je bio dužan, u izvršavanju preuzetih obveza iskrcavanja tereta, poslati jednog službenika ili agenta, da utvrdi stanje robe prije negoli započne iskrcavanje, pa je način iskrcavanja morao odrediti prema utvrđenom stanju robe. Propust da to učini predstavlja nemarnost na njegovoj strani. Sud je nadalje istakao, da ako bi se čak i pretpostavilo, da dužnost pregleda tereta prije iskrcavanja zahtijeva od stivadora, da uložiti pažnju, koja je daleko iznad uobičajene, stivador ne može izbjeći odgovornosti za štetu, i to zbog toga, što je propustio odrediti nadglednika, koji bi kontrolirao iskrcaj i upozoravao na eventualne znakove opasnosti. Prema tome, stivador ne samo da je bio nemaran, nego je njegova nemarnost i doprinijela prouzrokoivanju štete, koju je pretrpio tužitelj, pa je osuđen, da tu štetu i nadoknadi.

Sud je tužitelju priznao tužbeni zahtjev unatoč činjenici, da je roba bila osigurana i da je za štetu primio osigur-

ninu. Pri tom sud polazi sa stanovišta, da po ugovoru o osiguranju, u odnosu na tuženog stivadora a i ostale osobe, koje su odgovorne za štetu "res inter alios acta", tužitelj nije primio osigurninu zato, što se desila nezgoda nego zato, što je sklopio ugovor o osiguranju. Isto tako je dosudio tužitelju i iznos premije za osiguranje, jer se premija redovito uračunava u cijenu robe, i to ili tako, što je kod CIF posla plaća prodavalac i uračunava u cijenu, ili tako, što je kod FOB posla plaća sam kupac ili drugi na njegov račun.

(LLLR 1960., str.433-452)

I.P.

Bilješka.- obraćano pažnju na stanovište suda u gornjoj presudi, kojom on priznaje tužitelju pravo na naknadu štete unatoč tome, što je tužitelj primio naknadu štete s naslova osiguranja. To stanovište nije u svijetu općenito usvojeno. Prema praksi većine evropskih zemalja, - pa tako i prema stanovištu, koje su zauzeli naši sudovi -, ugovor o osiguranju ima svrhu, da nadoknadi osiguraniku štetu. Dosljedno tome, ako je osiguraniku šteta nadoknadjena, on je ne će moći tražiti drugi put od onoga, koji je štetu počinio. Međutim, pod ovom pretpostavkom osiguratelju se priznaje pravo regresa prema osobi, čijom je krivnjom došlo do štete. Tako u pogledu štete na robi. Što se tiče tjelesnih povreda, gotovo svi zakoni priznaju oštećeniku dvostruki pravni zahtjev, i to prema osiguratelju i prema onome, koji je štetu skrivio.

Osim toga, presuda je interesantna i s razloga, što još jednom prihvaća stanovište, da se stivador ne može pokriti klauzulama teretnice, koje broдача oslobadjaju od odgovornosti. Iz prije citiranih presuda u našoj publikaciji, kao i iz ove gornje, izgleda, da se napušta protivno stanovište, koje se dosad smatralo prihvaćenim.

B.J.